

Krisens politiska konsekvenser

Johannes Lindvall, Lunds universitet

Stockholm den 15 november 2013

1929 och 2008: de politiska konsekvenserna

- Den ekonomiska politiken: stora skillnader
- Vänster och höger: överraskande stora likheter
- Demokratin: stora skillnader

Att jämföra 2008 med 1929

- Fördelar
 - Få andra jämförelsepunkter
 - Christina Romer (2009): “While what we are experiencing is less severe than the Great Depression, there are parallels that make it a useful point of comparison and a source for learning about policy responses today.”
 - Brad De Long och Barry Eichengreen (2012): “The parallels between Europe in the 1930s and Europe today are stark, striking, and increasingly frightening.”
- Nackdelar
 - Världen har förändrats
 - Kriserna är olika
- Slutsats: Försök jämföra och hitta mönster, men var medveten om riskerna

Ekonomisk politik (1): de stora dragen

- Snabb omläggning av den ekonomiska politiken 2008–2009
- Blanchard m.fl. (IMF, 2010) om samsynen före krisen: “We thought of monetary policy as having one target, inflation, and one instrument, the policy rate. . . . We thought of fiscal policy as playing a secondary role, with political constraints sharply limiting its de facto usefulness.”
- Efter 2008: okonventionell penningpolitik, expansiv finanspolitik (åtminstone till och med 2010)
- Få länder förde expansiv finanspolitik på 1930-talet

Ekonomisk politik (2): BNP-minskning (procent)

	1930-talet	2000-talet
Sverige	-6,4	-6,0
Danmark	-3,2	-6,3
Finland	-6,1	-8,0
Norge	-8,3	-1,8
USA	-30,0	-2,7

Källa: Lindvall (2012), uppdaterade BNP-siffror för 1930-talet.

Ekonomisk politik (3): finanspolitik i de nordiska länderna

- 2000-tal: Alla nordiska länder förde expansiv finanspolitik
- 1930-tal: Endast Sverige förde expansiv finanspolitik, och det dröjde längre (ny arbetsmarknadspolitik genom "kohandeln" våren 1933)
- Automatiska stabilisatorer *och* diskretionära åtgärder kraftigare 2009–2010

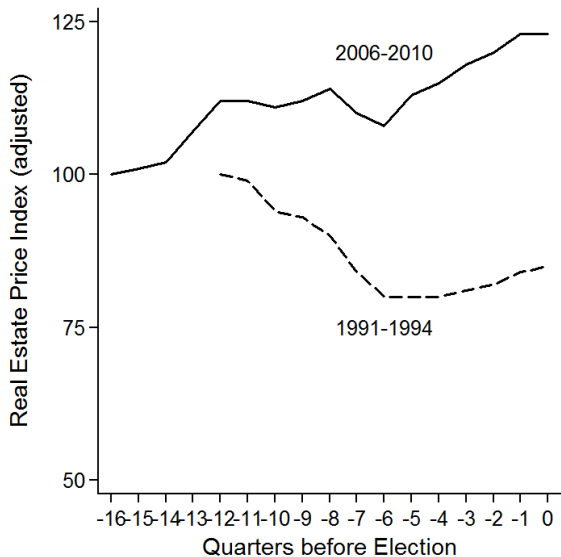
Ekonomisk politik (4): förklaringar

- 1930-talets lärdomar
- Internationell samordning
- Inrikespolitiska förhållanden
 - Maktbalansen på arbetsmarknaden och den offentliga sektorns storlek centrala frågor på 1930-talet . . .
 - . . . men inte i 2000-talets ekonomisk-politiska debatt
 - Lundberg 1985: "Det var inte bara, eller ens i första hand, de politiska förslagen som väckte så starka reaktioner från Högerpartiet och från näringslivet. Deras oro handlade främst om utvecklingen mot socialism."
 - Slutsats: Uppsplitande ekonomiska och ideologiska konflikter begränsar utrymmet för stabiliseringspolitik

Vänster och höger (1)

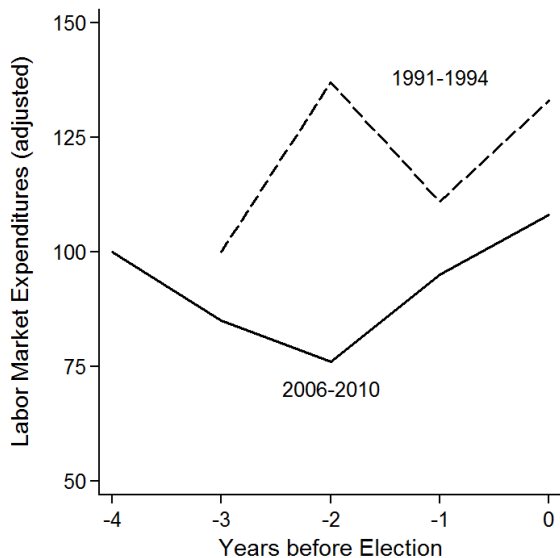
- Viktigaste effekten av kriser: det går dåligt för regeringspartier
- Socialdemokraterna i Ungern (2010): –24 procentenheter, Fianna Fáil i Irland (2011): –25 procentenheter
- Det svenska valet 2010 ett undantag
 - Lindvall och Rueda (2012, 2013): allt starkare stöd för allianspartierna bland “insiders” på arbetsmarknaden
 - Lindvall, Martinsson och Oscarsson (2013) jämför valet 2010 med valet 1994 (1990-talskrisen): alliansregeringens goda resultat 2010 har att göra med särskilt starkt stöd bland relativt resursstarka grupper (hög inkomst, äger sin bostad, har arbete)

Bostadspriser inför valen 1994 och 2010

Källa: Lindvall, Martinsson och Oscarsson (2013).

Utgifter arbetsmarknadspolitik inför valen 1994 och 2010

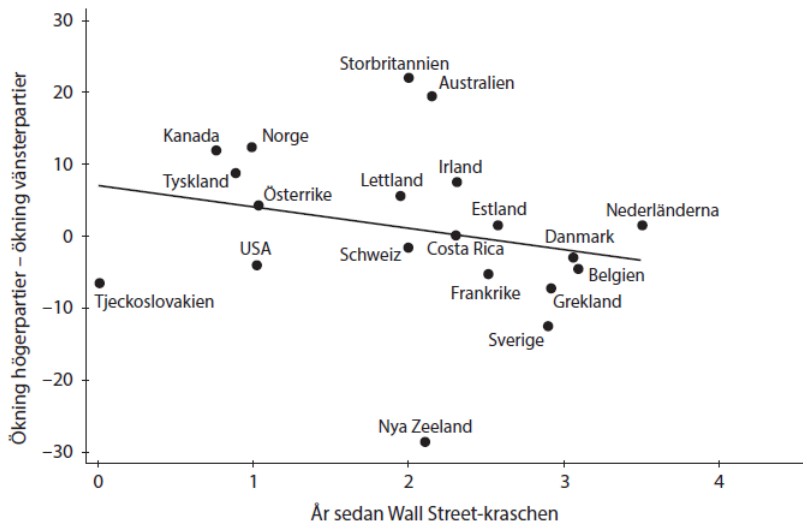

Källa: Lindvall, Martinsson och Oscarsson (2013).

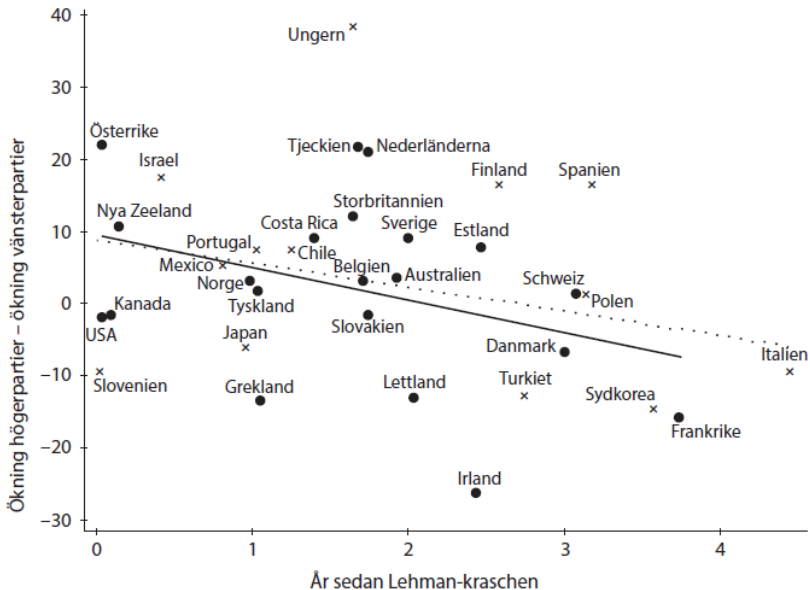
Vänster och höger (2): En förväntad vänstersväng

- “[Center-left parties] failed to capitalise on an economic crisis tailor-made for critics of the free market” (The *Economist*, 2009)
- “[N]otwithstanding the collapse of the market, [social democratic parties] proved conspicuously unable to rise to the occasion” (Tony Judt i *New York Review*, 2010)
- “A crisis of capitalism is supposed to create an opening for the political left” (E. J. Dionne i *Washington Post*, 2012)

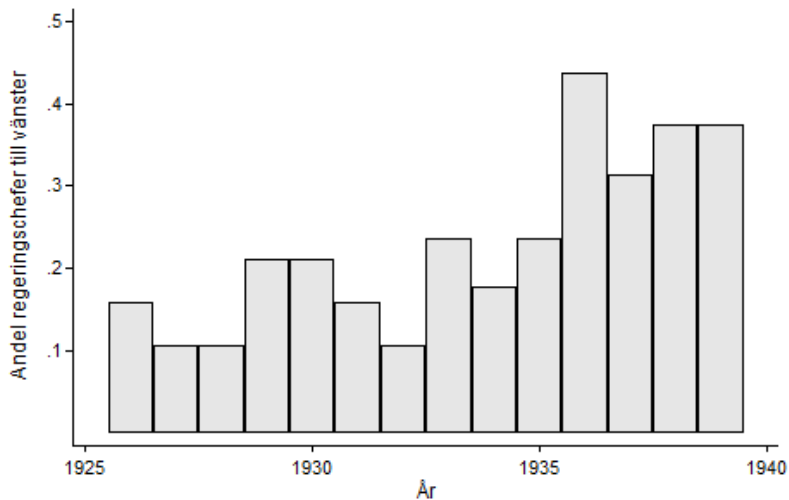
Demokratiska val efter Wall Street-kraschen

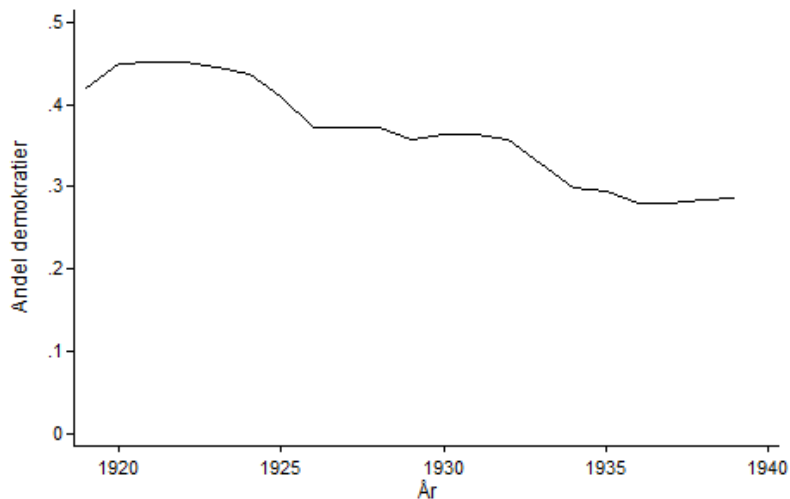
Demokratiska val efter Lehman-kraschen

Socialdemokratiska regeringschefer, mellankrigstiden

Demokratin under mellankrigstiden

Datakälla: Boix, Miller och Rosato (2012).

Demokratin

- Ekonomiska nedgångar ökar risken för demokratiska sammanbrott, men inte i rika länder (Przeworski och Limongi 1997)
- Det gäller också mellankrigstiden (Møller, Skaaning och Schmotz 2013)
- Risken för demokratiska sammanbrott idag liten i de rika länderna
- Källa till oro: minskat stöd för demokratin när de ekonomiska förutsättningarna är så usla att inga politiska partier kan leva upp till väljarnas förväntningar